# SPRAWOZDANIE

## D^RA ST. KRZYŻANOWSKIEGO

### DYREKTORA ARCHIWUM AKTÓW DAWNYCH M. KRAKOWA ZA R. 1913.



KRAKÓW, MCMXIV. NAKŁADEM GMINY MIASTA KRAKOWA.
DRUKARNIA ZWIĄZKOWA POD ZARZ. A. SZYJEWSKIEGO.

# SPRAWOZDANIE

## D<u>RA</u> ST. KRZYŻANOWSKIEGO

### DYREKTORA ARCHIWUM AKTÓW DAWNYCH M. KRAKOWA ZA R. 1913.





KRAKÓW, MCMXIV. NAKŁADEM GMINY MIASTA KRAKOWA.
DRUKARNIA ZWIĄZKOWA POD ZARZ. A. SZYJEWSKIEGO.

# SPRAWOZDANIE Z CZYNNOŚCI.

Wydrukowano opis 544 ksiąg, obejmujący nr. 2740—3284, na str. 361—440 Katalogu Archiwum t. II, t. j. dokończono opis ksiąg „szosu", o którym w poprzedniem sprawozdaniu była już mowa i dalsze działy rękopisów: „regestra pogłównego, stróżnego i rurnego, regestra donativae, kontrybucyj wojennych, wydatków posłów miasta na sejmy i sejmiki, „zuchthausu" (domu poprawy) miejskiego, różnych wydatków miejskich, akta i księgi cechów i kupców krakowskich i rachunki prywatne". Opisane księgi podają materyał duży do statystyki ludności i zawodów zwłaszcza regestra podatku „pogłównego", obejmujące spisy mieszkańców Krakowa i kwotę podatkową od r. 1694. Jest to także podatek na cele państwowe, obracany przeważnie na potrzeby wojska. Z niedużemi lukami sięgają te księgi do r. 1775.

Mniejsze znaczenie posiadają rachunki „stróżnego i rurnego", obejmującego opłaty uiszczane kwartalnie na utrzymanie stróżów nocnych, za używanie wody z wodociągu miejskiego; prowadzone według czterech dzielnic miasta zachowały się tylko fragmentarycznie z lat 1545—1629.

„Donativa" w latach 1643—1671 wbrew swej nazwie jest podatkiem przymusowym państwowym.

Ważny dział dla historyi miasta stanowią rachunki kontrybucyj wojennych z lat 1702—1760. Rozpoczyna ten dział kontrybucya szwedzka 1702/3, nałożona na miasto przez Karola XII w kwocie 60.000 talarów bitych. Wydatki na wojska saskie, szwedzkie, rosyjskie i polskie w czasie walk między

zwolennikami Leszczyńskiego i Augusta II, wreszcie i na austryackie, utrzymanie dworu carewicza Aleksieja w r. 1710 świadczą wymownie, jakiego ucisku doznawało miasto w tych czasach. Uzupełnienie ksiąg stanowią fascykuły aktów i rachunków do podobnych spraw, począwszy od r. 1655; objaśniają nam one niejeden szczegół do konfederacyi barskiej, powstania Kościuszki i okupacyi pruskiej. Kończą się na roku 1795.

Wydatki posłów miasta na sejmy i sejmiki rozpoczynają się od r. 1598. W połowie XVIII w. założono osobne księgi, w których notowano wydatki na „fabryki“, t. j. restauracye budynków miejskich, murów i baszt, budowy mostów, bruków itp. Tu zaliczono także kilka ksiąg rachunkowych na budowę zgorzałego spichlerza w ratuszu z lat 1632—1634, tudzież notatki o robotach w kamieniołomach miejskich. Dalej idą rachunki domu poprawy z lat 1741—1789 i różne wydatki miejskie, między którymi znajdują się wiadomości o długach miejskich, o robotach wozów miejskich, zarazie, lazarecie, jubileuszu wielkim itd., wreszcie szereg fascykułów uniwersałów i aktów trybunałów i komisyj skarbowych państwowych w sprawach podatkowych Krakowa z lat 1647—1794 zamyka rachunki miejskie i rękopisy ściśle gminy dotyczące.

Następne księgi mają z miastem wprawdzie ścisły związek, nie są jednak pozostałością po instytucyach miejskich, lecz po osobnych organizacyach, nad któremi czuwała rada, jako organ nadzorczy.

Sto kilkadziesiąt ksiąg i fascykułów aktów, dotyczących bardzo licznych cechów krakowskich od XV do połowy XIX wieku, daje nam poznać organizacyę i znaczenie rzemieślników w mieście. Wśród cechów wyróżniają się rzeźnicy i szewcy; zapisy czynione w ich księgach miały tosamo urzędowe znaczenie, co zapisy przed rajcami i ławą. Organizacyę zbliżoną do cechowej ma kongregacya kupiecka i szkoła strzelecka.

Po cechach idą księgi kupieckie od końca XVI do końca XVIII w. Należały one do kupców i aptekarzy krakowskich i dostawały się do archiwum przeważnie przy sposobności

procesów spadkowych, prowadzonych w sądach miejskich. Praca nad ich skatalogowaniem wymagała dużo czasu, by na podstawie zapisek, podobieństwa pisma wyszukać nazwiska właścicieli ksiąg, których zazwyczaj księgi te nie zawierały. Tu zaliczono także prawdziwy unikat archiwalny, księgę pocztową kupca krakowskiego Montelupiego z lat 1620—1626. Księgi te prowadzone są zwykle w języku włoskim. Uzupełnienie ksiąg kupieckich stanowią do pewnego stopnia rachunki prywatne z XVIII w.

Przed przystąpieniem do katalogowania ułożono chronologicznie szereg fascykułów luźnych aktów, dotyczących cechów, kościołów, szpitali, rachunków, korespondencyj prywatnych, aktów kupieckich i innych.

Obok tych rękopisów dawniejszych skatalogowano także 1920 ksiąg i aktów metrykalnych, urodzin, małżeństw i śmierci z lat 1810—1850 ówczesnych urzędów stanu cywilnego parafii św. Mikołaja, na Skałce, św. Szczepana, WW. Świętych, na Zamku, na Zwierzyńcu, tudzież księgi rozwodowe i żydowskie.

Oznaczono w dalszym ciągu skatalogowane księgi nowemi sygnaturami przez nalepienie na grzbietach karteczek z numerami 2201—2962.

Oprawiono 122 rękopisów dawnych i 159 dzieł z biblioteki archiwalnej, podklejono 349 fotografii map i planów, należących do zbiorów Muzeum historycznego miejskiego.

Do tegoż Muzeum historycznego m. Krakowa sprawiono z budżetu na rok 1913 oszklenie do gablotek żelaznych i jedną żelazną gablotową podstawę z drzwiczkami pod gablotą.

W gablotach rozmieszczono systematycznie w dalszym ciągu układania i oznaczając przedmioty numerami i spisując je do katalogu dla zwiedzających. Równocześnie zaznaczono w inwentarzu przedmiotów muzealnych numer tego katalogu i gablotki, w której są umieszczane. Ułożono w ten sposób przedmioty w dziewięciu gablotach a mianowicie: Pieczęcie cechowe i wota cechowe w gablotach I—IV włącznie, obejmujące przedmiotów 86, Pieczęcie dawne miejskie

krakowskie w gab. V, sztuk 39; pieczęcie Wolnego m. Krakowa i jego okręgu (gabl. VI od nr. 120—212), pieczęcie m. Krakowa z XIX w. (gabl. VII, 213—271), pieczęcie i stampile różnych komitetów, gmin podmiejskich, przyłączonych w r. 1911/12 do Krakowa i ich zabytków pamiątkowych (gabl. VIII) pasyjki, obesłania cechowe, buzdygany itp. (w gabl. IX) do numeru 382 i wszystkie przedmioty żelazne, brązowe, wykopane w różnych czasach w Krakowie jak: klucze, kluczyki, kłódki, lichtarzyki, igły brązowe, okucia narożników książek, podkowy, podkówki, pochodzące od XVI—XIX w., umieszczone w szafie dolnej pod gabl. IX. Do następnych gablot i szaf rozłożono dalsze przedmioty, których systematyczne skatalogowanie nastąpi w roku 1914.

Praca systematycznego ułożenia w gablotach czy szafach i rozmieszczenia przedmiotów muzealnych nie może iść dość pospiesznie, ponieważ po wyczerpaniu kredytu rocznego na muzeum w kwocie 600 koron, z którego także kupuje się przedmioty pamiątkowe muzealne, trzeba czekać na nowy kredyt roku następnego, ażeby można sprawić dalsze potrzebne gabloty i urządzenia. Nadto w sprawianiu urządzenia trzeba się liczyć co do kształtu, wielkości i rodzaju z tem, że wkrótce zbiory te wraz z Archiwum przenione będą do innych ubikacyj, o innych rozmiarach i oświetleniu sal — na Wawel. Sprawiane dotychczas urządzenia są tego rodzaju, że mogą być zastosowane do każdej sali.

Sprawa pomieszczenia Archiwum na Wawelu postąpiła o tyle naprzód, że na podstawie upoważnienia Wydziału krajowego przystąpił Magistrat do podpiwniczenia reszty ubikacyi przeznaczonych na Archiwum celem uniknięcia wilgoci.

Uzupełniono inwentarz muzealny M. 850—855.

Sporządzono odpisy dokumentów, znalezionych w gałce kościoła św. Łazarza w Krakowie z lat 1680—1885. Współpracowano przy ułożeniu formy druku dokumentów w sprawie przyłączenia Podgórza i ułożono projekt napisu na tablicy w przerobionym pałacu Wielopolskich. Archiwum zwiedzili

członkowie seminaryum historycznego Uniw. Jag. pod kierunkiem prof. Dr. Ptaśnika.

Dziennik podawczy wynosił 324, wydano 8 odpisów wierzytelnych.

Udzielono szeregu wyjaśnień i informacyj na podstawie oszukiwań archiwalnych, z których ważniejsze :

1) w sprawie apteki w szpitalu Bonifratrów w Krakowie.

2) w sprawie opłat na rzecz teatru za Rzeczypospolitej krakowskiej dla Magistratu;

3) o pałacu Wielopolskich i kamienicy l. 27 Stradom dla budownictwa miejskiego;

4) o domach prywatnych na Wawelu dla syndyka miejskiego Dr. Bąkowskiego;

5) do konika zwierzynieckiego dla artysty malarza Zarzyckiego.

Przeprowadzono poszukiwania za aktami dotyczącymi granic Rzeczypospolitej krakowskiej od strony Królestwa Polskiego koło wsi Sulechowa dla komisyi reambulacyjnej.

Z powodu zgonu śp. Aleksandra Jabłonowskiego i Antoniego Małeckiego przesłano Tow. naukowemu i Zakładowi Ossolińskich pisma kondolencyjne.

Ze względu na przygotowującą się zmianę statutu gminnego i konieczność uwzględnienia na przyszłość celów, zadań i interesów Archiwum, potrzebnych do jego przyszłego rozwoju jako instytucyi naukowej wystosowano do Prezydyum miasta memoryał, w którym wskazując na teoryę uznaną i przyjętą na zachodzie, jak niemniej na analogię innych miast (Wiedeń, Tryest, Monachium) podniesiono, że Archiwum powinno być zamoistnym instytutem miejskim o charakterze naukowym, podległym bezpośrednio Radzie miasta i jej prezydentowi na podstawie osobnego statutu. Tradycya Krakowa od dawna stoi na tem samem stanowisku. Już w XVIII w., kiedy pod wpływem konstytucyi 3 Maja organizowano miasto wskutek przyłączenia jurydyk do Krakowa, utworzono w r. 1794 „Archiwum generalne m. głównego stoł. Krakowa“ pod kierownictwem regenta, który też

samodzielnie niem kieruje i wystosowuje odezwy. Wywody te uznała Komisya archiwalna za zupełnie słuszne.

## ARCHIWUM.
### PRZYBYTKI.

1) Dyplom z r. 1456 dotyczący zapisu czynszu 11 grzyw. na wsi Porębie przez Jana i Spytka z Melsztyna na rzecz Uniwersytetu krakowskiego.

2—3) Dwa dyplomy perg. Jana Rzeszowskiego, biskupa krakowskiego do erekcyi ołtarza Zwiastowania P. M. w kościele św. Anny w Krakowie z r. 1474.

4) Dyplom perg. z nominacyą Kajetana Sołtyka, biskupa kijowskiego biskupem krakowskim z r. 1758.

5) Akt kapitulacyi Krakowa z 26 kwietnia 1848.

6) Dyplom papierowy otwarcia trumny błog. Stanisława Kazimierczyka w kościele Bożego Ciała w r. 1913 wystawiony przez biskupa krakowskiego Sapiehę.

7—8) Dwa dyplomy perg. dotyczące biskupstwa chełmskiego z r. 1524 i 1554.

9) Dyplom perg. dla Borzymowskiego z r. 1593.

10) Dyplom perg. dla Fischerów z r. 1774.

11) Akta do kościołów i księży i do spraw cenzury w Krakowie, tudzież do Sieciechowic z lat 1539—1852.

12) Akta do rodziny Nowakowskich i ich domu na Błoniu z lat 1724–1799.

13) Akta do rodziny Zatorskich z lat 1773—1844.

14) Akta do Dr. Maksymiliana Zatorskiego, prof. Uniw. Jag. z lat 1835—1885.

15) Akta do Wincentego Darowskiego, sekretarza jeneralnego Senatu Rzpltej krak. i jego rodziny z lat 1784—1847.

16) Trauungsbuch für die Kasimirer Judengemeinde z lat 1798—1808.

17) Księga ślubów synagogi kazimierskiej z lat 1817—1838.

18) Fascykuł aktów budownictwa miejskiego do spraw kamienic krakowskich z lat 1801—1902.

19) Listy i akta do Dr. Józefa Brodowicza z lat 1822—1877.

20) Sumaryusz wydanych dokumentów kościoła św. Szczepana w Krakowie z r. 1826.

21) Akta do Dr. Józefa Placera z lat 1827—1870.

22) Powstanie krakowskie w r. 1846 poemat i zbiór poezyi patryotycznych z lat 1842—1846, rkp.

23) Akta, odezwy, druki ulotne i broszury do powstania 1863/4 pozostałe po aptekarzu krakowskim Adolfie Aleksandrowiczu z lat 1861—1864.

24) Protokoły stenograficzne z posiedzeń Rady miejskiej w r. 1902 — 2 fascykuły.

25) Materyały do reformy statatu m. Krakowa z lat 1905—1913.

26) Wiersz o przyłączeniu Podgórza do Krakowa Andrzeja Warchoła.

27) Akta do rodziny Borzymowskich, Syruciów, Strebejków, Maławskich, Hryncewiczów i Gotkiewiczów w woj. trockiem z lat 1547—1841.

28) Protokół ławniczy Błażowy z lat 1627—1694.

29) Zbiór patentów cesarskich i namiestnika Moraw spisany współcześnie z lat 1683—1688.

30) Protokół urzędu wójtowsko-ławniczego, częściowo i burmistrzowskiego m. Skawiny z lat 1725—1729.

Przedmioty powyższe dostały się do Archiwum jako dary: X. Augustyna Błachuta 6, śp. Dr. Adama Bochenka 5, X. Dr. Józefa Caputy 11, p. Marszewskiej 9, 27, Dr. Władysława Miłkowskiego 14, p. Franciszka Ścisły 29, p. Jadwigi Siedleckiej 30, Dr. Rudolfa Sikorskiego 25, śp. Dr. Mieczysława Wąsowicza 4, 7, 8, p. Maryi Walterowej 22, 23, p. Włodzimierza Żuławskiego 21, z Magistratu nadesłano 16, 17 i 26, z Biura prezydyalnego 24, z Budownictwa 18, kupiono 1—3, 10, 12, 13, 15, 19, 20 i 28.

# Korzystanie naukowe z Archiwum.

Jak dawniej tak i obecnie użyczał Zarząd Archiwum naukowej pomocy wszystkim pracującym nad historyą Krakowa. W roku ubiegłym korzystało z Archiwum 1116 osób przez 253 dni, do użytku wydano 1390 rękopisów, dyplomów, zabytków muzealnych i książek. Do domu wypożyczono 192 książek z biblioteki archiwalnej.

Na materyałach archiwanych oparte wyszły w r. 1913:

Bąkowski Klemens: Spór o drogi na Wawel. Lwów 1913, 8-vo, str. 25.

Balaban Majer: Jakob Polak, der Baal Chillukim in Krakau und seine Zeit. Monatschrift für Geschichte des Judenthums. Breslau, 1913, str. 59—73 i 195—210.

Chmiel Adam: Kronika domów krakowskich. Ulica Floryańska (c. d.), Kalendarz Czecha na r. 1914, str. 45–60.

Chmiel Adam: Wawel. Materyały archiwalne do budowy zamku, zebrał i wydał... Kraków, 1913, 8-vo, str. V, 874. Wydawnictwo Grona c. k. Konserwatorów Galicyi zachodniej. Teka V.

Krzyżanowski Stanisław: Rachunki wielkorządowe krakowskie z lat 1461—2 i 1471. Archiwum komisyi historycznej. Kraków, 1913. T. XI, str. 466—526.

Lachs Jan: Krakowskie księgozbiory lekarskie z XVI w. Kraków, 1913, 8-vo, str. 85.

Lachs Jan: Die Lectüre der Krakauer Ärzte und Studierenden im 16 Jahrhundert. Archiv für Geschichte der Medizin. B. 7, 1913, str. 206—217.

Schipper Ignaz: Der Anteil der Juden am europaeischen Grosshandel mit dem Orient. Czernowitz, 1912, 8-vo, str. 37.

Seruga Józef: Krakowskie kalendarze XVI w. Kraków, 1913, 4-vo, str. 15. Odbitka z Kalendarza Czecha na r. 1914.

Seruga Józef: Mieszczaństwo a kościół Najśw. Panny Maryi. Notatka o fundacyach wina mszalnego w XV i XVI wieku. „Głos Narodu“ 1913, Nr. 171.

Prace personalu Archiwum wykonane poza Archiwum:

Chmiel Adam: „Die Bevölkerung Galiziens“ w czasopiśmie „Reise u. Sport-Sonder-Nummer Galizien, 1913, 3 Heft, Wien-Berlin, str. 31—39.

Tenże ułożył napis wykuty na tablicy kamiennej w nowym sklepie firmy A. Hawełka w Pałacu Spiskim i dokument o odnowieniu kościoła szpitala św. Łazarza w Krakowie, drukowany na pergaminie i włożony do gałki wieży.

Tenże: Recenzye w „Kwartalniku historycznym“.

Krzyżanowski Stanisław: Podwody kazimierskie 1407—1432. Archiwum Komisyi hist XI, str. 392—465.

Towarzystwo miłośników historyi i zabytków Krakowa, opierające swą działalność naukową o Archiwum, wydało pod redakcyą prof. Dr. Stanisława Krzyżanowskiego Rocznik krakowski tom XVI, obejmujący następujące prace:

Ptaśnik Jan: Studya nad patrycyatem krakowskim wieków średnich. Część druga.

Skrudlik Mieczysław: Tomasz Dolabella. Ustęp z dziejów malarstwa XVII stulecia w Polsce.

Chmiel Adam: Z hełmu wieży Maryackiej.

Kaczmarczyk Kazimierz: Bibliografia Krakowa za r. 1913.

Biblioteka krakowska objęła pod redakcyą prof. Dr. Stanisława Kutrzeby:

Nr. 46. Klemens Bąkowski: Kościół N. P. Maryi w Krakowie. Adolf Szyszko-Bohusz: Architektura kościoła Najśw. P. Maryi w Krakowie w historyi budownictwa polskiego.

Nr. 47. Władysław Namysłowski: Poczta wolnego miasta Krakowa.

Nr. 48. Władysław Namysłowski: Milicya wolnego miasta Krakowa 1815—1846.

Wydawnictwo „Pomników prawa publicznego Rzeczypospolitej krakowskiej z lat 1815—1819“, podjęte w myśl uchwały Rady miejskiej z r. 1911 (Por. Sprawozdanie za rok 1912, str. 10—11) w opracowaniu prof. Dr. Wacława Tokarza, postąpiło naprzód; wydawca przygotowawszy cały materyał, przystąpił do jego druku.

## MUZEUM HISTORYCZNE.

### PRZYBYTKI.

Przedmioty oznaczone w inwentarzu muzealnym od Nr. 850—855, między którymi ważniejsze: Tłok pieczęci sądu wyższego prawa niemieckiego na zamku krakowskim z roku 1356, medalion gipsowy z popiersiem Emanuela Lipowskiego, rezydenta austryackiego w wolnem m. Krakowie z r. 1827, nadto przedmioty:

1) Część środkowa chorągwi jedwabnej z orłem polskim Ludwika Mierosławskiego 1863/4.

2) Album fotografii działaczy porozbiorowych.

3) Pudełko wyplatane słomką kolorową z herbem Krakowa i napisem: Pamiątka więzienia w Krakowie r. 1863. I. W.

4) Rysunek celi więziennej Aleksandrowicza w Ołomuńcu. 1865.

5) Model z tektury celi więziennej Aleksandrowicza w Ołomuńcu 1865.

6) Model z tektury więzienia w Ołomuńcu 1865. z napisem: Na pamiątkę od M. P.

7) 1 złoty wolnego miasta Krakowa z r. 1835.

8) Odznaka dla uczestników I krajowego wiecu introligatorów w r. 1913.

9—264) 256 biletów wizytowych osób mieszkających w Krakowie w II połowie XIX. w.

265) Dyplom Towarzystwa strzeleckiego w Krakowie dla Józefa Pareńskiego z r. 1835.

266—274) 9 rysunków domów krakowskich Maksymiliana Cerchy.

275—338) 64 szkiców typów mieszczan Krakowa i z okolicy, rys. M. Cerchy.

339) Carte de la Pologne divisée par provinces et palatinats et subdivisée par districts... par I. A. B. Rizzi Zamoni... 1772.

340—404) 65 rysunków prof. Saturnina Świerzyńskiego z lat 1870—1872 do Krakowa, Krzeszowic, Kalwaryi, Lanckorony, Lwowa i Tyńca.

405—419) 15 rycin zabytków Krakowa.

420) Plany m. Krakowa według podziału miasta na obwody, parafie, studnie wodociągowe, wychodki, dzielnice.

421) Plan warstwicowy terenu pod budowę zakładu dla trzody.

422) Projekt kanału przy ulicy Loretańskiej i Krupniczej, 1892.

423) Plan mostu żelaznego na Rudawie przy ul. Zwierzynieckiej, 1891.

424—431) 8 planów i szkiców zakładu kontumacyjnego i obserwacyjnego dla trzody z r. 1890, 1891 i 1892.

432) Niwelacya przy kościele św. Krzyża, 1889.

433) Sytuacya kościoła św. Krzyża.

434) Dawny mur obronny przy Paulinach na Skałce, 1891.

435) Plan sytuacyjny parku Dr. Jordana.

436) Widok Krakowa z XVII w., sztych współczesny.

437) Cracovie. Van der Rye Houfnaglius, sztych koło r. 1617.

438) Krakau. Widok Wawelu i okolicy z I połowy XIX w., sztych.

439) Widok Krakowa według Meriana i Vischera, litografia Salba.

440) Widok Krakowa według Schedla, 1493, litografia J. Stróżeckiego.

441) Plan Krakowa i Kazimierza r. 1787, według Pruszcza, 1861.

442) Plan Krakowa na podstawie planów z r. 1700 i 1777.

443) Kopia planu Krakowa według Pucka z r. 1891.

444) Plan von Krakau, revidirt im J. 1881.

445) Widok Krakowa z czasów Stanisława Augusta — odbicie Drukarni Uniwersyteckiej.

446) Plan Krakowa 1891, lit. Salba.

447) Plan Krakowa. Rys. Dąbrowski, lit. Salba.

448) Najnowszy Plan Krakowa. Rys. Wdowiszewski, lit. Prochaski.

449) Plan m. Krakowa 1881, lit. Pruszyńkiego.

450) Plan m. Krakowa. Rys. Żebrawski 1836, gest. Kliewer in Berlin.

451) Kopia planów bastyonów wojskowych Krakowa koło r. 1796, zrobiona w r. 1891.

452—472) 21 planów pałacu Wielopolskich 1865—1899.

473) Projekt przystanku Kraków.

474) Album XI zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w r. 1911.

475) Widokówki z nad Młynówki — album.

476) Pamiątka 200-letniej rocznicy oswobodzenia Wiednia 1883, Album.

## FOTOGRAFIE.

477) Widok Krakowa koło r. 1600, D. Funcka.

478) Kamienica Nr. 27 przy ul. Basztowej.

479) Towarzystwo ratunkowe w czasie akcyi.

480) Most zwierzyniecki na Rudawie.

481) Wyjazd straży pożarnej do ognia.

482) Facyata budynku straży pożarnej.

483) Kamienica „pod pająkiem“ przy ul. Karmelickiej.

484—488) Budynek poczty głównej, 5 sztuk.

489) Walec parowy do ugniatania ulic.

490) Maszyna Talarda w ruchu.

491) Widok parku Talarda.

492) Szkoła przy ul. Miodowej.

493) Wieża ratuszowa koło r. 1875.

494) Sukiennice w nocy.

495) Model polskiego okrętu w Muzeum w Gdańsku.

496) Polichromia zakrystyi kościoła św. Katarzyny, projekt J. Makarewicza.

497) Targ ranny w Sukiennicach.

498) Marcin Oracewicz, projekt Kuleszy.

499) Wieża ratuszowa z Sukiennicami.

500—504) Zakład wodociągowy na Bielanach, 5 sztuk.
505) Zakład Helclów.
506—535) Szpital św. Ducha, zburzony w r. 1892 i jego szczegóły architektoniczne, 30 sztuk.
536—540) Rzeźnia miejska, 5 sztuk.
541—542) Biblioteka klasztoru w Mogile, 2 sztuki.
543) Bank przemysłowy w Krakowie.
544—545) Stara synagoga na Kazimierzu, 2 sztuki.
546) Zakład kamieniarski Kuleszy.
547) Wnętrze Kościoła na Bielanach.
548—551) Malowidła kaplicy św. Romualda na Bielanach, 4 sztuki.
552—557) Herby z korony wieży Maryackiej, 6 sztuk.
558—561) Śnieg 16 kwietnia 1913 w Krakowie, 4 sztuki.
562) Widok Krakowa według Schedla r. 1493.
563—565) Otwarcie trumny Piotra Skargi w r. 1912, 3 sztuki.

Część przedmiotów zakupiono, reszta pochodzi z darów. Ofiarodawcami byli: Biuro prezydyalne, Budownictwo miejskie, Kierownictwo robót odnowienia wieży Maryackiej, Towarzystwo miłośników historyi i zabytków Krakowa, wreszcie pp.: Wacław Anczyc, Augustyn, Ferdynand Barberowski, Dr. Stanisław Domański, Roman Grodecki, Dr. Kazimierz Kaczmarczyk, Bonawentura Lenart, Dr. Józef Muczkowski, Marcin Samlicki, Aleksander Świerzyński, Dr. Stanisław Tomkowicz, Marya Walterowa.

## BIBLIOTEKA.

### PRZYBYTKI.

597 dzieł i broszur w 864 tomach i zeszytach, pochodzących z zakupna i darów. Dzieła oznaczone Nr. inw. 7033—7629 mają katalog kartkowy.

Ofiarodawcy: Akademia handlowa (1), Akademia Umiejętności (7), Archiwum krajowe we Lwowie (1), Biblioteka

Zamoyskich (1), Czytelnia katolicka (3), Akad. Koło „Eleusis“ (4), Gimnazyum św. Anny (1), Gimnazyum III (1), Gimnazyum V (1), Gimnazyum I prywatne żeńskie św. Jadwigi (1), Gimnazyum realne OO. Pijarów (2), Gimnazyum w Brzeżanach (1), Gimnazyum w Dębicy (1), Gimnazyum polskie w Stanisławowie (1), Grono c. k. konserwatorów Galicyi zachodniej (4), Izba handlowa i przemysłowa (8), Kasa Oszczędności m. Krakowa (1), Konsystorze arcybiskupie we Lwowie (1) i Petersburgu (1), Konsystorze biskupie: we Fromborgu (1), w Kielcach (1), w Płocku (1), w Poznaniu (1), w Przemyślu (2), w Sandomierzu (1), w Sejnach (1), w Stanisławowie (1), w Tarnowie (1), Koło historyków U. U. J. (3), Magistrat m. Krakowa (Biuro statyczne i wodociągowe, Ekonomat) (17), Muzeum techniczno-przemysłowe (2), Stowarzyszenie drukarzy „Ognisko“ (6), Szkoła introligatorów (1), Szkoła przemysłowa wyższa (1), II Szkoła realna (1), Szkoła wydziałowa im. Kazimierza W. (1), Towarzystwo dobroczynności (1), Towarzystwo miłośników historyi i zabytków Krakowa (55), Tow. muzyczne (1), Tow. ogrodnicze (1), Tow. opieki nad polskimi zabytkami sztuki (2), Tow. opieki szpitalnej dla dzieci (1), Tow. „Pomoc bratnia“ w Zakopanem (3), Tow. ratunkowe ochotnicze (2), Tow. im. ks. P. Skargi (2), Tow. szkoły ludowej (Zarząd główny, I i akademickie koło) (4), Tow. „Straż Polska“ (1), Tow. urzędników budowy tanich domów (1), Tow. wzajemnych ubezpieczeń (1), Zakład narodowy im. Ossolińskich we Lwowie (2), Związek austryackich drukarzy (filia krak.) (6), Związek górników i hutników (2), kraj. Związek nauczycieli ludowych (6), kraj. Związek turystyczny (1); nadto pp. Dr. Klemens Bąkowski (1), Dr. Majer Balaban (1), Władysław Baran (9), Dr. Leon Białkowski (1), Stanisław Cercha (1), Dr. Adolf Chybiński (1), Dr. Adoryan Divéky (2), Dr. Piotr Dobrzański (9), Dr. Stanisław Domański (1), Roman Grodecki (1), Tadeusz Gutkowski (2), W. Horowicz (1), Dr. Kazimierz Kaczmarczyk (9), X. Gerard Kowalski (1), Dr. Stanisław Krzyżanowski (23), Dr. Kazimierz Kumaniecki (6), Dr. Stanisław Kutrzeba (2), Dr. Jan Laahs (32), Dr. Stanisław

Lewicki (3), Lucyan Lipiński (1), Stanisław Mazurek (1), Dr. Władysław Miłkowski (3), Dr. Józef Muczkowski (29), Stanisław Niepielski (9), Dr. Jarosław Opatrny (2), Józef Piechota (1), Dr. Stanisław Ponikło (2), Dr. Jan Ptaśnik (16), Jan Rakowicz (1), X. Jarosław Rejowicz (1), Giusseppe dalla Santa (1), Dr. Ignacy Schaiter (1), Dr. Ignacy Schipper (2), Józef Seruga (18), Skrochowski Kazimierz (1), Józef Stokłosa (1), X. Jan Sygański (1), ks. Szołdrski (2), Dr. Stanisław Tomkowicz (28), Władysław Wągiel (3), Dr. Teodor Wierzbowski (1).

## DEPOZYTY.

Stowarzyszenie białych piekarzy w Krakowie (Starszy p. Leon Bałuk) złożyło 18 dyplomów pergaminowych z lat 1442—1669 i 1 dyplom papierowy z r. 1893, dotyczące cechu piekarzy w Krakowie.

Towarzystwo Dobroczynności w Krakowie złożone poprzednio 118 rękopisów i dyplomów z lat 1530—1820 uznało w ubiegłym roku za depozyt wieczysty, mający się przechowywać w Archiwum.

## WYDAWNICTWO ŹRÓDEŁ DZIEJOWYCH MIASTA KRAKOWA.

Druk najstarszych ksiąg kazimierskich w opracowaniu archiwaryusza p. Chmiela, postępował dalej, wydrukowano stron 273—288. Adjunkt Dr. Kaczmarczyk opracowawszy indeksy osobowy i rzeczowy, przeprowadził ich druk str. 385—560 tak że cały tom opuścił prasę jako tom V. wydawnictwa Archiwum aktów dawnych m. Krakowa p. t.: Księgi przyjęć do prawa miejskiego w Krakowie 1392—1506. Libri iuris civilis Cracoviensis 1392—1506. Wydał Dr. Kazimierz Kaczmarczyk. W Krakowie 1913. Odbito w Drukarni Uniw. Jag. pod zarządem J. Filipowskiego. Odbito 300 egzemplarzy.

Księgi przyjęć do prawa miejskiego w Krakowie powyżej przytoczone mają pierwszorzędne znaczenie dla statystyki ludności, zawodów, kwestyi narodowościowej nie tylko dla Krakowa, ale i dla tych miejscowości, z których pochodzą przyjęci w poczet nowych obywateli krakowskich. Nabierają one tem większej wagi, że pod względem kompletu materyału, obejmującego z małemi lukami okres przeszło czterech wieków (1392—1800) są unikatem i jedynym zbiorem w całej Polsce. Co do czasu powstania z wyjątkiem Kazimierza (gdzie zaczynają się od r. 1369), należą do najwcześniejszych ze znanych tego rodzaju ksiąg na ziemiach polskich. Na zachodzie są księgi tego rodzaju oczywiście wcześniejsze, życie bowiem i organizacya miejska znacznie wcześniej się rozwinęły, np. w Norymberdze znajdują się od r. 1302, w Frankfurcie nad Menem od r. 1311. Pod względem ilości przyjętych do obywatelstwa najwięcej podobieństwa wykazuje Kraków z Hamburgiem. W całym okresie 1392—1506 przyjęto w Krakowie około 9503 nowych obywateli czyli 82·7 rocznie.

# RACHUNKI.

Z kwoty 200 koron wyasygnowanej na „wydatki kancelaryjne“ (XI, 4, k) wydano:

| | |
|---|---|
| Materyały i przybory piśmienne . . . . | 130·58 |
| Korespondencye i drobne wydatki . . . | 69·42 |
| Razem . . . | 200·— |

Kredyt 700 koron na „powiększenie biblioteki i zakupno archiwaliów“ (XI, 4, l) wydano w całości; niedobór w kwocie 36 kor. pokryto z opłat archiwalnych.

Dochód z opłat archiwalnych administrowany osobno w myśl § 21 statutu archiwalnego wynosił 36 kor. Kwoty tej użyto w całości na pokrycie niedoboru, na powiększenie biblioteki i zakupno archiwaliów.

Z kredytu „na dalsze urządzenie Archiwum“ (XI, 4, m) w kwocie 1200 koron wydano za pośrednictwem Ekonomatu:

| | |
|---|---|
| Roboty introligatorskie . . . . . . . | 981·68 |
| Druk sprawozdania i formularzy . . . | 101·— |
| Druk kartek z numerami rękopisów . . | 74·— |
| Drobne . . . . . . . . . . . . . . | 43·32 |
| Razem . . . | 1200·00 |

Z kredytu 600 kor. „na Muzeum historyczne miejskie (XI, 4, n) wydano:

| | |
|---|---|
| Kupno przedmiotów muzealnych . . . | 270·— |
| Oszklenie gablotek . . . . . . . . . | 330·— |
| Razem . . . | 600·— |

Kredyt 1000 kor. „na wydawnictwo źródeł dziejowych Krakowa (XI, 4, o) obrócono w całości na honorarya autorskie dla wydawców.

Kredyt 1000 kor. „na wydanie katalogu Archiwum“ (XI, 4. p) wydano w całości na pokrycie kosztów druku katalogu.

Rachunki i kwity przedstawia się Magistratowi, podpisane przez dwóch członków komisyi archiwalnej.

W Krakowie, dnia 2 stycznia 1914 r.

Dyrektor Archiwum:
Dr. Stanisław Krzyżanowski.

Sprawozdanie powyższe uchwaliła Komisya archiwalna na posiedzeniu w dniu 9 czerwca 1914 r. przedłożyć Radzie miasta z wnioskiem o przyjęcie do wiadomości.

Archiwum pozostaje w stosunkach wymiany wydawnictw z następującemi instytucyami:

Archiwum krajowe w Bernie, Archiwum krajowe aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie, Archiwum m. Lwowa, Muzeum XX. Czartoryskich i Muzeum Narodowe w Krakowie, Biblioteka kórnicka w Kórniku, Biblioteka ord. hr. Krasińskich i Biblioteka ord. hr. Zamoyskich w Warszawie, Towarzystwo naukowe w Warszawie i Zakład narodowy imienia Ossolińskich we Lwowie.

## Komisya archiwalna Rady miejskiej.

Przewodniczący: Dr. Franciszek Fierich, radca miejski, prof. Uniw. Jag.

Członkowie: Radcy miejscy: Inż. Klaudyusz Dębicki, Dr. Stanisław Domański, prof. Uniw. Jag., Jan Hałatkiewicz, radca sądu kraj. wyższego, Dr. Stanisław Ponikło, prof. Uniw. Jag., Dr. Józef Rosenblatt, prof. Uniw. Jag. Z poza Rady: Dr. Stanisław Estreicher, prof. Uniw. Jag., Dr. Stanisław Kutrzeba, prof. Uniw. Jag., Dr. Józef Korzeniowski, kustosz Biblioteki Jag., Dr. Fryderyk Papée, dyrektor Bibl. Jag., Dr. Wacław Tokarz, prof. Uniw. Jag.

## Personal Archiwum.

Dyrektor: Dr. praw. i fil. Stanisław Krzyżanowski, prof. Uniw. Jag., członek czynny Akademii Umiejętności w Krakowie, członek c. k. Rady archiwalnej (Archivrat) w Wiedniu, prezes Tow. miłośników historyi i zabytków Krakowa, paleograf-archiwista Stolicy św.

Archiwaryusz: Adam Chmiel, historyograf i archiwaryusz Uniw. Jag., współpracownik komisyi historyi sztuki, literackiej i historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie, korespondent c. k. Komisyi centralnej dla zabytków sztuki w Wiedniu.

Adjunkt: Dr. Kazimierz Kaczmarczyk, współpracownik komisyi historycznej Akademi Umiejętności w Krakowie, korespondent c. k. Komisyi centralnej dla zabytków sztuki i c. k. Rady archiwalnej w Wiedniu.

Pomocnicy biurowi: Józef Seruga i Władysław Wągiel, słuchacze filozofii Uniw. Jag.

Woźny: Stanisław Mazurek.

Pomocnik woźnego: Józef Piechota.